

R. BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
FIRENZE.

OPUSCOLI RACCOLTI

DA

GARGANO GARGANI

Nato a Firenze il 22 Aprile 1820.

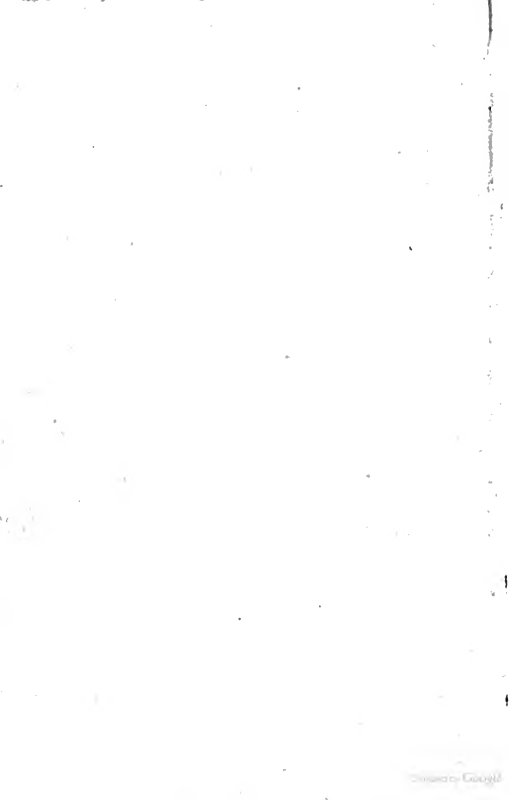
Morto al Pratello, presso Varlungo, il dì 8 Novembre 1889.

10 Febbraio 1890.

87

7956

26-

LAVRENTII MEDICEI

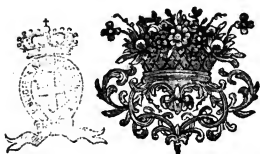
V I T A:

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM OF
COMPARATIVE ZOOLOGY
AT HARVARD UNIVERSITY
CAMBRIDGE, MASS.

Nov. 21 84

LAVRENTII MEDICEI
V I T A
A NICOLAO VALORIO
S C R I P T A
EX COD. MEDICEO-LAVRENTIANO
NUNC PRIMUM LATINE IN LUCEM ERUTA
CVRA, ET STUDIO
LAVRENTII MEHVS

ETRUSCAE ACADEMIAE CORTONENSIS SOCII.

FLORENTIAE Anno MDCCIL.

Ex Typographio Io. PAVLLI GIOVANNELLI,
PRAESIDIBVS ADPROBANTIBVS.

Rinex. Med. 81

NOBILISSIMO, ATQUE EXCELLENTISS. D.

C A R O L O

S. R. I. LIBERO BARONI DE FIRMIAN
LEOPOLDI CELSISSIMI NUPER SALISBURGEN-

SIVM ANTISTITIS

FRATRIS FILIO

AVGVSTISSIMO CAESARI FRANCISCO I.

AB AVLICIS CONSILII IMPERII

&c. &c. &c.

LAVRENTIVS MEHV S

D. D. C.

Ogitanti mi-
hi, EXCEL-
LENTISSI-
ME, AT-
QUE AM-
PLISSIME
DOMINE,
ac saepenu-
mero sedulo

perscrutanti, quis inter tot Proce-
res non tam generis nobilitate,
quam doctrinarum gloria praestan-

tes. LAURENTII MEDICEI
 dignitatem, atque in Remp. Lit-
 terariam merita hac nostra aetate
 aliqua ex parte exprimat; TV, VIR
 NOBILISSIME, prope divinitus
 oblatus es, quem & humaniorum
 litterarum, disciplinarumque studia,
 & in privata fortuna maximi Cel-
 sissimi Avunculi Tui, Fratrumque
 Tuorum honores ad summam am-
 plitudinem evexerunt. Et quidem
 LAVRENTIVS ille MEDI-
 CEVS adeo liberalium studiorum
 amore incendebatur, ut quicumque
 vel litterarum, vel scientiarum co-
 gnitione florerent, ad se adcersive-
 rit, adcersitosque summo semper fa-
 vore complexus sit. Cui vero igno-
 tum est, NOBILISSIMAM FIR-
 MIANAM DOMUM politio-
 rum Musarum sedem esse, TE-
 que Magnum FIRMIANAE
 GENTIS ornamentum eos maxi-
 me fovere, atque honoribus prose-
 qui, qui in humanarum, Divina-
 rum-

rumque rerum institutis, studiisque
 versantur? Testes appello doctissi-
 mos viros non tam in hisce Italiae
 nostrae regionibus, quam in Ger-
 maniae partibus habitantes, qui ab
 Amplitudine Tua vel patrocinio, vel
 officiis aucti maximam sibi gloriam
 pepererunt. Si quis autem in medium
 adducat LAURENTII MEDI-
 CEI sedulitatem in perquirendis
 Veterum monumentis, Codicibus-
 que ex barbarorum manibus eripi-
 endis, quibus celeberrimam Medi-
 ceam Bibliothecam Matthiae Cor-
 vini Hungariae Regis exemplo ex-
 citaret, ac spoliis Orientis ab Io-
 anne Lascare Florentiam deportan-
 dis locupletaret; is non inficiabi-
 tur, TE quoque hanc LAVREN-
 TII curam aemulari. Nam et ma-
 nuscriptos codices plurimi facis, &
 magnam librorum vim undecum-
 que advehendam curasti, ut fe-
 lectissimam Bibliothecam DOMI-
 TIAE non tam privatae, quam

Litteratorum hominum utilitati inserviens dedicares. Praetereo egregiam indolem, eximiam morum suavitatem, singularem animi magnitudinem, quibus virtutibus instructus omnium animos in te convertis. Illud tantum dicam, non tam florentissimam hanc urbem, quam Romanam illam, quae inter ceteras caput extulit, merito suspexisse ingenii Tui acumen, atque igneum illum animi vigorem, quo inflammatus ad politiora studia rapiebaris. Testis sit Bibliotheca haec Mediceo-Laurentiana, in qua repositos solidioris Litteraturae fontes avidus hausisti. Testis magnum illud omnigenae eruditionis Domicilium, quod sibi Regio luxu, acerrimoque iudicio Romae comparavit Eminentissimus Cardinalis DOMINICUS PASSIONEVS Princeps omnium seculorum memoria maximus. Quum enim Cardinalis amplissimus immensum omnium discipuli.

plinarum thesaurum non sibi solum,
 sed ea, qua est humanitate, docto-
 rum quoque commodis congefserit;
 incredibile dictu est, qua volupta-
 te, quanta animi alacritate noctur-
 na, diurnaue manu versaveris,
 quicquid elegantiorum disciplina-
 rum in ea reconditum est. Quid
 dicam de maximis illis honoribus,
 qui **EXCELLENTISSIMAE**
FIRMIANAЕ DOMVI amplif-
 simam dignitatem in privata fortu-
 na attulerunt? Nam & **LEOPOL-**
DVS sapientissimus Avunculus Tuus
 in **Celsissimum Salisburgensium**
Antistitem e vivis paucis ab
 hinc annis ereptum electus fuit,
 quo quidem splendidissimo Eccle-
 siae Principatu vix parem in Ger-
 mania reperire possis, & duo ex
 Tuis amplissimis Fratribus in alia-
 rum Ecclesiarum sollicitudinem vo-
 cati proximam illi amplitudinem
 adepti sunt. **TV** itaque, **NOBI-**
LISSIME DOMINE, non tam
 pro-

propria virtute cohonestatus, quam
 Tuorum dignitate, atque auctori-
 tate spectandus habe TIBI hanc
 MAGNIFICI LAVRENTII vi-
 tam, exemplum scilicet virtutis,
 doctrinae, ac magnificentiae, a
 quo non longo proximus intervallo
 es, & quem Deo Duce, & auspi-
 ce magnis passibus aequare possis.
 Vale, VIR NOBILISSIME,
 ac felix diu vive grande FIRMIA-
 NI GENERIS decus, ac dulce
 Litterarum praesidium. Iterum Va-
 le. Dabam Florentiae Kal. Ianua-
 riis An. MDCCIL.

LECTORI SVO

LAURENTIUS MEIVS

S. P. D.

Entum octoginta anni iam
 elapsi sunt, quum Philip-
 pus, & Iacobus Iunctae
 Typographi Florentini e-
 diderunt hanc Laurentii
 Medicei Senioris Vitam
 Italice traductam, quam
 Francisco Mediceo Cosmi
 Primi Filio consecrarunt. In epistola Iun-
 ctarum data Florentiae die VIII. Iunii
 1568., qua eidem Francisco editio in-
 scribitur, testantur Iunctae Codicem
 MS. Italicæ versionis ab autographo
 exscriptum Cosmo patri paucis ante annis
 donatum fuisse. Hic adservatur in Biblio-
 theca Mediceo-Laurentiana Plut: 61.
 Cod.

Cod. Chart. in fol. Num. 18., cui pro Iunſtarum epiſtola praefigitur altera Baccii Valorii Nicolai Nepotis ad Coſmum Primum Florentiae, Senarumque Ducem, quae data eſt Florentiae die XX. Iulii 1567. Quamobrem non paucis ante annis, ut aiunt Iunſtae, ſed menſibus tantum Mſta verſio Coſmo donata fuerat. Creditum vulgo eſt, Italicam illam verſionem a Philippo Valorio compoſitam fuiſſe. Et quidem quum duo Iunſtae in epiſtola ad Franciſcum Medicum teſtentur, Codicem, qui nunc, ut diximus, in Medicea adſervatur, Coſmo Primo donatum apographum eſſe ex autographo exſcriptum; credibile eſt Baccium Valorium ex Italico Philippi patris autographo exemplum propria manu ſumiſſe, quod poſtea Coſmo Primo obtulit.

Hanc autem vitam Italice iamdiu editam elucubraverat latino idiomate Nicolaus Valorius Bartholomaei filius, Philippi iunioris pater, Baccii Avus. Fuit Nicolaus Valorius Marſilii Ficini una cum Philippo Fratre diſcipulus, ac Platoniorum dogmatum diſciplinam ſeſtatus eſt. Nonnullis Legationibus clarus, & illa praecipue ad Chriſtianiſſimum Francorum Regem Reipublicae ſuae muneribus etiam funſtus eſt, quum ad ſummum ſuae civitatis Magiſtra-

stratum evectus Prior Libertatis Reipublicae Florentinae gubernacula administraverit. Quare in epitaphio ad D. Proculi aedem a Baccio Nepote eidem posito iure suo bene de Platonis dogmate, de Republica Florentina, & Laurentio Mediceo Seniore optime merens appellatur.

Sed Laurentii Medicei vita a Nicolao Valorio latine scripta adservabatur adhuc inedita in nitidissimo codice Membranaceo Bibl. Mediceo - Laurentianae Plut. 61. Numer. 3. in quarto picturis nitidissimis ornato, quibus Leonis Decimi, Laurentii Medicei, Nicolai Valorii, aliorumque imagines exprimuntur. Arbitror apographum illud esse, quod Leoni Decimo Pontifici Maximo Nicolaus obtulit. Ex hoc itaque Codice Mediceo hanc editionem expressimus, quam aliquantulum castigavimus ope alterius apographi, quod nobis exhibuit Philippus Baro de Stosch Vir in re praesertim antiquaria celeberrimus. In MS. tamen Stoschiano deerat Nicolai Valorii proemium ad Leonem Decimum, quod exstat in Mediceo, cuius vice in Versione MS. legitur epistola Baccii Valorii ad Cosmum Primum, in altera vero impressa Philippo, & Iacobi Iunctarum ad Franciscum Flo-

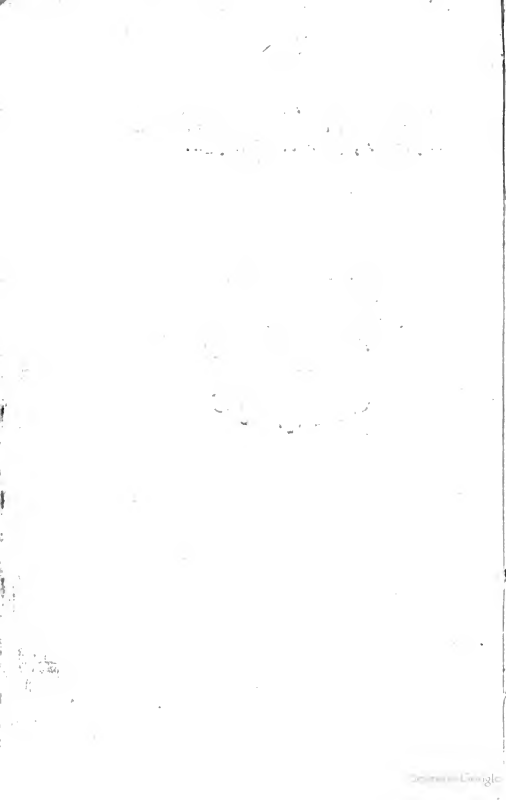
Florentiae, Senarumque Principem Cosmi Filium, ut supra animadvertimus. Ceterum Manuscriptum Medicum latine exaratum diligentissime olim versaverat Iacobus Gronovius vir Clarissimus, eiusque margini nonnullas notulas interdum Graecas adposuit.

Praeterea constat hanc vitam a Nicolao Valorio compositam fuisse, quum iam Ioannes Medices Laurentii filius Cardinalatus honore fungeretur. Imo ex initio proemii ad Leonem Decimum pag. 1. evincitur eodem anno fuisse elucubratam, quo Laurentius Medices Ioannis pater obiit, quibus verbis annus 1492. indicatur, quo Laurentius Terras reliquit, rediturus (ut ait Valorius) ad Superos. Nihilominus Horatiani moniti memor eandem plures annos domi pressit, donec Ioannes Medices sub Leonis Decimi nomine Pontifex electus esset, cui postea Laurentii vitam consecravit.

Decreveram huic vitae latino sermone scriptae versionem Italicam iamdiu editam ex altera paginae parte denuo recusam opponere. Sed quum Italica illa versio ab Iunctis publici iuris facta latinae passim paraphrasis, atque elucidatio mihi visa sit, ac praeterea multa in ea reparentur vel perturbata, vel Nicolai

*Valorii mentem non bene exprimentia ,
operae-pretium duxi eam omittere , quum
potius invicem comparata legentis animum
confundere , quam delectare possit.*

AD LEONEM X.
PONTIFICEM MAXIMUM

NUMINI SUO DEVOTUS

NICOLAUS VALORIUS.

Enit ad Te, BEATISSIME
PATER, Laurentius Medi-
ces Parens Tuus, cujus vitam
olim scripsimus, quo tempore
Terras reliquit rediturus ad Superos.
Latuit diu sub modio apud nos non
quidem Dominici praecepti oblitus, sed
illud veritos, ne quam vestem ipsi sor-
didulis digitis contexueramus, eā indi-
gna putaretur splendore tanti Viri prae-
sertim in publicum prodeuntis. Cete-
rum Aloysius Roscius Sacrosanctae R.
E. Cardinalis, Tuaeque Sanctitatis de-
litiæ, & Florentinae, atque adeo to-
tius Christianae Reip. decus, & column
nuper hortatus est, ut lucubratiuncu-
lam hanc nostram in lucem ederem,
Tibique dicarem affirmans Sanctitati
Tuae, quaecumque de Parente acceperit,
omnia fore gratissima. Feci, quod suavis,

A

at.

atque eo libentius, quo satis notum est Sanctitatem Tuam, PATER BEATISSIME, quo tempore Florentiam Pontifex primum ingressus es, visa Parentis effigie lachrymas tenere non potuisse. Acciderat idem olim & Alexandro Macedoni ad Achillis sepulcrum & Caesari Dictatori ad ejusdem Alexandri imaginem. Sed horum lachrymas expressit ambitiosa aemulatio: tuas vero dulcis amor, & pietas. Quid igitur futurum putamus, si nunc non solum vultum cera effigiatum, aut coloribus inumbratum, aut caelo excussum, sed Parentem Tibi totum, eiusque viventis facta, moresque monstravero? Sanctitatem Tuam supplices precamur, a Nicolao Valorio, qui Tibi vitam suam, & suorum omnium debet, accipias pacato vultu Parentis tui vitam, in qua facile es & in Te Patrem, & in Patre Te ipsum recogniturus, quorum alter fuit homo divinus, alter est Deus Humanus, uterque civitatis nostrae praesidium, & decus. Vale PATER SANCTISSIME.

M A G N A N I M I
LAVRENTII MEDICES
VIRI ILLVSTRIS

V I T A

PFR NICOLAUM VALORIUM EDITA
AD LEONEM X. PONTIFI-
CEM MAXIMUM.

IN nobilissima Medicum Fami-
lia multi Praeclari, Magni-
que Viri fuere, in quibus Io-
annes Medices, qui magno,
& invicto animo Vicecomitibus se se
opponens saepius Patriae nostrae liber-

A 2

ta-

tatem, & communem omnium salutem tutatus est. Verius quoque in Equestri dignitate, quae prima apud Florentinos habetur, sine controversia princeps nostrae, quoad vixit, Reipublicae existit Rector, & Gubernator. Quid Cosmus ille Magnus, qui in magnis olim tempestatibus non solum patriam, sed Italiam omnem consilio, & opibus suis defendens meruit & a civibus suis dici PATER PATRIAE, & ab omnibus Italiae Conservator? Hic quum ditissimus & esset, & haberetur; tamen non minus sapientiae, quam pecuniae meritis per Terrarum Orbem ubique gentium celebratur. Fuit praeterea magnificentiae, & omnis liberalitatis specimen, quippe qui, ut cetera taceam, aedificando cum privatas aedes, tum publicas, & maxime ad Dei cultum impenderit plusquam quingenta aureorum millia: adeo ipse divitias, non illum divitiae possidebant. Cosmi filius fuit Petrus Magnanimi Laurentii pater, & ipse in Rep. princeps, dum vixit, & moderator, non solum parentis, & nati, sed sui quoque ipsius gloria nobilis. Nos in praesentiarum ceteris omissis Magnanimi Laurentii vitam, pro ingenii tenuitate posteris commendamus.

dabimus Viri sine controversia maximi, & cuius constat peculiarem curam Superos habuisse, quem Deus ab imminentibus periculis saepius eripuerit, & morientem Coeli clarissimis signis fuerint prosequenti.

Natus est Laurentius anno quadragesimo octavo supra mille quadringentos postridie Kal. Ianuarias. Eius statim parentes praecipuam curam habuerunt. Vix pueritiam ingressus traditur eruditus Gentili Urbinati viro & doctrina, & moribus probatissimo, quem postea Episcopum Arretinum fieri curavit. Praebuit ab ipsis incunabulis signa manifesta futurae probitatis religioni admodum deditus, & pauperum ultra fidem misericors, & miserator. Audivi saepius a Gentile eius praeceptore, cum quo & in Gallia, quum ibi Legatum ageret, & in patria familiarissime vixi, Laurentium a latere suo discessisse nunquam: die in Templo, donec res divina perageretur, permanisse semper: nocte etiam secum ire solitum ad Divi Pauli Societatem, quo conveniebant plurimi Immortali Deo in sobrietate, & vigiliis, ac precibus gratias agentes: obvios Christi pauperculos elemosynis prosequi ad unum omnes: nihil in eo

puerile, nihil delicatum apparuisse. Neque mirum, si talis puer Deo favente postea ad tantum dignitatis fastigium evehctus esset, ubi honestissime vixit, & morte gloriosissima obiit. Addebat vivente Laurentio Italiam tranquillam, quietamque fuisse: eius morte confusa omnia esse, & immutata. Sed haec postea. Matrem habuit Lucretiam ex antiquissima Tornabonum Familia, quam semper etiam post parentis obitum mira pietate coluit illi in omnibus rebus plurimum deferens. Fuit autem femina ingenio, & bonis artibus, praeterea pietate, ac religione cum primis veneranda. Instrumenti Veteris Sacram Historiam magna ex parte versu elegantissime clausit: in domesticis rebus, quaecumque matronam deceant, nemini secunda: de indigentibus omnibus per omnem vitam optime merita miserorum portus, & refugium. Per eam Laurentius affinitates conciliare, puellas indotatas in matrimonium dare: ipse dotem conferre, Virginibus Deo dicatis, & arctiori Religionis vinculo astrictis, quarum Florentiae sunt coenobia plurima, necessaria suppeditare, in omnibus adesse. Eius fratres, qui non adeo tunc temporis divitiis abundabant, sibi socios in rationibus,

bus, & negociis suis asciscens, & uxores
 bene dotatas illis adiungens brevi reddidit
 locupletes. Hoc enim illi & natura in-
 genitum erat, & consuetudine auctum
 de omnibus bene mereri illud vere
 bonum existimans, quod in amicos,
 affines, & quamplurimos extenderetur.
 Quare adhuc iuvenis & Magnifici, &
 Magnanimi cognomen adeptus est, in
 qua virtute animo fuit non civili, sed
 regio. Optaverat adolescentulus equum
 pulcherrimum, fuit enim a primis an-
 nis equorum studiosus, & equitandi pe-
 ritissimus. Eum ex Sicilia dono missum
 quum accepisset, munera remisit pre-
 tium equi longe superantia. Quare pae-
 dagogus, quo utebatur, multo, inquit,
 melius consuluisse rationibus tuis emen-
 do. Et ille: an ignoras regium me do-
 num accepisse, & illud non minus re-
 gium esse liberalitate non vinci? Sub
 Gentile praeceptore in liberalibus stu-
 diis maxime profecit utraque lingua Ro-
 mana scilicet, & patria tam prosa,
 quam versu excellere. Legere memini o-
 pusculum eius amatorium cum eodem
 Gentile lepidum admodum, & expoli-
 tum, multiplex, varium, copiosum, e-
 legans, ut nihil supra. Christophorus
 certe Landinus per ea tempora Poeta,

& Orator insignis viso carmine: in hoc, inquit, scribendi genere ceteros hic sine controversia superabit, id quod etiam suis scriptis testatum reliquit | Nec mirum, quum ingenium alioqui maximum vis ingens amoris accenderit. Amabat enim Lucretiam Donatam feminam raræ pulchritudinis, & honestatis, præterea nobilissimam, quæ a generoso Equite Cursio illo Donato in armis peritissimo originem duceret. In puellæ igitur laudem adolescens carmina composuit, & hymnos pulcherrimos lingua vernacula. Sed & spectacula edidit mira magnificentia, in quibus Equestre certamen, ad quod strenuus quisque Florentinæ iuventutis, multi præterea ex universa Italia in armis exercitati honoris, & gloriæ causa convenerunt. Maximus fuit equorum, & armorum, multo maior gemmarum, & auri apparatus. Ipse quamvis nondum adolescentiam egressus (vigésimum enim ætatis annum agebat) facile omnes animi magnitudine, & corporis viribus superavit, ut una omnium voce cum maximo populi applausu victor declarari meruerit. Statura fuit plusquam mediocri, latis humeris, solido corpore, ac toroso, firma, atque agili membrorum omnium.

com-

compagne. Sic in viribus subministrandis natura illi parens visa est. In ceteris, quae corporis dicuntur, potius noverca. Fuit enim colore sublivido, facie, in qua dignitatis plurimum, venustas nulla, pressis naribus, voce admodum rauca, visu ita debilis, ut parum prospiceret. Olfactu penitus caruit. In quo dicere solebat naturam sibi bene consuluisse, quum plura se se offerant naribus, quae male, quam quae suaviter oleant. Sed hos corporis defectus supplevit ingenii, atque animi dotibus, quas meditatione, & exercitatione assidua ita excoluit, ut nihil in eo desideraretur. Quum duo non parvi nominis cives pro surreptis pecuniis se invicem criminarentur, ubi ad Laurentium ventum est, statim ille perspexit, & notavit, qui pecunias surripuerat. Tantaе fuit perspicaciae, nec minoris prudentiae. Ventura saepius praenoscens ita moderabatur, ut nihil omnino, aut parum in rebus offenderet. Ferunt Petrum parentem Laurentii admodum juvenis consilio olim servatum fuisse. Nam quum in eum nonnulli coniurassent, positisque insidiis e suburbano redeuntem interficere vellent, monuit filius, qui ferebant, (lectica enim podagra laborans ferebatur) ne via soli-

solita, sed per compendia urbem peterent. Ipse equo vectus consuetum iter tenuit affirmans parentem sequi, ac paulo post affuturum. Ita insidiatores elusi, & ambo incolumes fere eodem tempore in urbem se receperunt. Fuerunt in hac coniuratione multi, plures quam a principio fuerint suspicati ex prima nobilitate. Plebs quoque more suo novis rebus studebat, & desperata venia malum hoc in dies augebatur, cui nisi Laurentius una cum Antonio Puccio, nonnullisque aliis occurrissent (nam Petrum podagra prodire non sinebat) profecto bonorum salus in discrimen maximum devenisset. Illi monendo, precando, pollicendo, obtestandoque effecerunt, ut Lucas Pittius coniurationis caput ad meliorem partem inclinaret. Idem post illum ceteri quoque fecerunt praeter admodum paucos, quos exilio civitas multavit. Hac coniuratione per Laurentium maxime sedata Petrus quum domi, ut diximus, detineretur, nihil magnum vel privatim, vel publice per eundem Laurentium non gerebat, qui modestia, mansuetudine, comitate civium animos in dies magis sibi conciliare studebat, suspiciones remove, iras mollire, omnibus carus esse. Habebat enim hoc in

ani-

animo semper, ut amicos sibi ex inimicis redderet, aiebatque eum bene, fideliterque suis rebus consulere, qui ex minus benivolis sibi benivolentiores faceret. Audivi a Philippo fratre meo, quum Antonium Thebalduccium, qui in Laurentii perniciem machinatus plurima fuerat, ad illum reconciliandi hominis gratia perduxisset, se a principio statim petitionis aliquantisper dubitabundum conticuisset, Laurentiumque, quum hoc vidisset, humanissime dixisse: Philippe nihil tibi deberem, si amicum nobis commendares. Sed quod Antonium ex inimico amicum reddis, gratias ingentes ago, & posthac ab eiusmodi officio ne cesses velim. Paulo post exules Florentini Dietisalvus, & Angelus Azarolius concitaverunt Bartholomaeum Pergamatem, in Florentinos Venetis primo occulte, adjuvantibus, quem cum magnis equitum, ac peditum copiis adventantem excepit in Flaminia Galeacius Vicecomes Dux Mediolanensium additis Regis Ferdinandi, & Florentinorum copiis. Sic represso hostium impetu Dux ipse se Florentiam contulit dubium, natura, an victoria insolentior. Sed brevi perspecta Laurentii prudentia, acque

que animi magnitudine decrevit in amicitia permanere, quam Franciscus pater cum Cosmo inierat, cuius consilio, atque opibus factum est, ut ille adversantibus Venetis Mediolani potiretur. Compositis igitur rebus Laurentius totum se ad Philosophiae studia contulit. Opera enim, & industria parentis Argyropulus ille Byzantius Florentiam venerat, ut Laurentium, & alios ex nobilitate primarios melioribus studiis erudiret, ex cuius ludo tanquam ex Equo Troiano complures prodierunt Viri eruditissimi, quibus postea Laurentius, & domi, & foris usus est in maximis, & gravissimis Reipublicae nostrae negotiis, in quibus Bartholomaeus Valorius pater meus, Donatus Azarolius, & Petrus Philippus Pandulphinus non ultimi fuerunt. Post Aristotelem Academiae amoris incensus Marsilio Ficino familiarissime utebatur, sub quo maxime profecit, ut etiam Platonis sensus intimos, & reconditos quosque penetraret, id quod Ficinus ipse in suis scriptis saepissime testatur. Aiebat idem Ficinus Laurentium dicere solitum absque Platonica disciplina nec bonum civem, nec Christianae doctrinae peritum facile quemquam futurum. Quare hoc sentiens quotiescumque

que a publicis negotiis vacabat, semper
Academiae inhaerebat cupiens maxi-
me audire, & alloqui Ficinum, qu-
Magni illius Cosmi alumnus [apud Ita-
los post tot secula primus Academiae
fores non solum aperuit, sed intima-
quoque adyta se duce penetravit. Cum
Marfilio igitur assidue versabatur, a quo
quum secretum aliquod Divini Plato-
nis mysterium acceperat, ingenii rela-
xandi gratia perlibenter Cosmi avi vi-
ram, moresque commemorabat subinde
quaerens, quibus ille artibus ad tantum
dignitatis fastigium pervenisset: num-
quispiam posthac privatus in civili Rei-
publicae administratione ejus fortunam
sperare, & gloriam adaequare posset.
Fuit enim Laurentius famae, atque ipsius
gloriae admodum appetens, pro qua nullos
labores, sudores, vigiliisque recusavit
nunc litterarum studiis, nunc negotiis pu-
blicis, nunc privatis actionibus ita toto ani-
mo, ac mente intentus, ut divinum eius in-
genium velut lucidus ignis semper arde-
ret. Nulli unquam luxui, aut somno
deditus semper mente aliquid cogitabun-
dus parturiebat, quod mox in lucem
ederet. Ex Caregio sua in urbem re-
diens Satyram in bibaces argumenta e-
re nato inchoavit simul, & absolvit,
opus

opus in suo genere consumatissimum, salibus plurimis, & lepore conditum. Fuit enim in hoc homine cum gravitate urbanitas multa. Quum iocabatur, nihil hilarius: quum mordebat, nihil asperius. Carolus eius gentilis male audiebat, quod rapacior esset. Huic affirmanti aquas sibi in villa sua ceteris lucidiores, & abundantiores esse: si ita esset, inquit Laurentius, manus haberes multo nitidiores. Quum Bartholomaeus Sozinus Senensis in convivio diceret Florentiae subtilitatem aeris plurimum oculis, & visui nocere in Medicem cavillatus, qui natura minus prospiciebat, verum, inquit Laurentius, est, quod dicis. Florentiae distillatio oculos impetit: sed Senis caput, & cerebrum. Familiari cuidam, qui de eo asperius locutus fuerat, accusanti naturae suae; ut dicebat, inconstantiam, dixisse fertur: at ego te constantissimum arbitror, qui de omnibus semper male loquaris, & sentias. Illud mirum in hoc viro fuit, quod duo diversi humores, quorum alter ingenium, alter iudicium auget, ad eo temperati fuerunt, ut neuter, quod raro accidit, alterum impediret. Sic nec igneus ille ingenii vigor celeritate, ac levitate sua iudicium praepediebat,
nec

nec qui iudicium facit, ingenii acumen heberabat. Sic quid agendum esset, & cito prospiciebat, & mature deliberebat.

Mortuo parente annum unum agens supra vigesimum consensu omnium primum civitatis locum adeptus est, quo tempore tanta se modestia, tantaque prudentia gessit, ut supra aetatem omnia facere videretur. Seniorum consiliis inhærebat præsertim Thomæ Soderini, & Ioannis Capisiani in Ordine Equestri facile principum, & Antonii Pucci viri prudentissimi. Quotidie fere nunc hunc, nunc illum adiens de rebus agendis consulebat, id quod per omnem vitam servavit, ut diligentius exquireret super qualibet re, quid aliis videretur, licet vel magnitudine ingenii, vel quavis alia causa per sæpe cui confideret, & summam secretorum crederet, permutarit. Illud tamen in gravissimis rebus observavit, ut quos consiliarios, ac socios in administranda Rep. habebat, eos clam per secretarios suos non universos, sed singulos consulere. Sic collectis eorum sententiis facilius, meliusque ipse iudicabat affirmans qui consulentes alios audit, eum habere, ut eius verbis utar, cerebrum & suum,

& a-

& aliorum. Ad hoc qui singulorum sententias perceperit, cum mox addendo, vel detrahendo facile posse signum veritatis attingere, si forte res ipsa in disputationem devenerit. Illud quoque observabat diligentissime, ut quos sibi, aut Reip. natos iudicaret, eos beneficiis, & omni benivolentiae genere devinceret. Animo demissos, aut fortuna pressos sublevabat omnibus manum, & auxilium porrigens, affirmans si minus omnes, certe aliquos memores fore, & gratos. Se quidem boni, & prudentis viri officio fungi. Sed ea res in eius, & Reip. magnis tempestatibus saepius profuit plurimum, & manifestae salutis causa fuit. Interea Galeacius Vice-Comes recordatus Laurentii, cuius olim prudentiam ante annos, animi magnitudinem, gravitatem, & modestiam admiratus fuerat, decrevit post Petri Medicis obitum iterum Florentiam petere, ut & Laurentium in recenti administratione confirmaret praesentia sua, & de rebus communibus tam ad bellum, quam ad pacem spectantibus simul decerneret. Haec adventus causa fuit, licet ex voto venisse simulaverit. Hunc una cum uxore Sabbatiae Ducis filia propriis aedibus Laurentius excepit. luxu regio, tan-

tantaque apparatus magnificentia, ut Galeacius dicere solitus sit, non se solum, sed Regem quemlibet quovis magnificentiae genere a Laurentio superatum, nec poterat non mirari in privata fortuna tantas opes, & tantam rerum omnium copiam, aurum, gemmas, ac regiam suppellectilem. Se quidem posse pecuniae thesauros ostendere: sed in privatam Laurentii domum ex toto Orbe quaecumque nobilissima confluisse. Et vere quidem. Nam Laurentius ipse, (ut de Cosmo taceam) quidquid ubique gentium pretiosum fuerat, qua magnificentia fuit, ex toto Orbe collegerat. Quin & communi utilitati consulens neque laboribus ullis, neque sumptui unquam pepercit. Libros comparavit non ornatos, sed vetustate ipsa, & castigatione conspicuos in Graeciam, & per totam Europam, Asiamque diversos mittens, qui codices & Graecos, & Latinos exquirerent, & quovis pretio comparatos ad se deportarent, in quibus fuit Ioannes Lascares Graecus vir litteratissimus, nec solum litteris, sed etiam nobilitate, & moribus praestans. Hic peragratam Graeciam, & maxima Asiae partem complures attulit vel unicos, vel rarissimos. Fuit certe Laurentius adeo vetu-

statis amator, ut nulla re magis caperetur. Platonis imaginem diu, multumque desideraverat. Hanc tandem in ipsis Academiae ruinis repertam quum a Hieronymo Roscio Pistoriensi accepisset, gaudio exultavit, ut Marsilium dicentem audiui, eamque summa semper in veneratione habuit. Quare quicumque tanto Viro rem gratam facere studebant, numismata tam materia, quam arte pretiosa, toreumata, & quidquid antiquitatem redoleret, ex qualibet Orbis parte ad eum certatim deferebant. Ego ex urbe Neapoli in patriam reversus Divae Faustinae, & Africani effigiem ex marmore, & complura admodum vetusta miro artificio caelata ad eum misi, quae quo vultu, quam grato animo acceperit non facile dixerim. Haec ubi undecunque comparaverat, domi apud se venerabundus custodiebat, ostendens non palam omnibus, sed generoso cuique: pleraque in conviviiis tantum lautioribus, & honestamenti gratia. Federicus Urbinas Dux suorum temporum praestantissimus, nec solum armis, & bello, sed in pace quoque, & bonarum artium studiis excellens, quum haec per Laurentium vidisset, miratus diu materiam, et artificis manus, sed multo etiam magis rerum

rum vix credibilem copiam dixisse fertur : proh quantum studium , et amor potest ! Video Regiam supellectilem , sed quam Regum nullus pecuniis suis , non bello , non auctoritate parare possit . Sed iam ad Galeacium revertamur , qui licet publice ludis plurimis , et omni munificentiae genere honoratus abiret , miris tamen laudibus Laurentii imprimis virtutem efferre , affirmans Florentinorum urbem inter omnes alias pecuniis abundare : in imperio autem suo maiorem , quam usquam alibi , virorum , et armorum copiam esse , quibus rebus fieri , ut simul coniuncti non solum laceffentibus resistere , sed etiam , ubi opus fuerit , ultro ipsi hostes laceffere valeant . Loquebatur fortasse Dux , quae sentiebat : fortasse etiam , ut Laurentium in amicitia , et societate secum contineret . Nam inter Galeacium , et Ferdinandum iam simultas coeperat , quae paulatim crescens tantum potuit , ut Galeacius posthabito Rege Florentinis persuasit , una secum cum Venetis foedus , atque amicitiam iungerent . Quae res multorum , quae deinde secuta sunt , malorum causa fuit , et principium . Qua de re paulo altius repetam , ut cetera facilius cognosci possint . Mortuo Paulo Pontifice . Maximo Franciscus Savo-

nensis successit, cui postea Xysto cognomen fuit, ad quem quum Laurentius venisset Florentinae Legationis Princeps exosculaturus de more Pontificis pedes, tam honorifice ab eo excipitur, ut nihil magis optare Pontifex videretur, quam Laurentii amicitiam, & Florentinae Reip. societatem. Nam & cum statim Apostolicae Camerae thesauris praefecit, & rationum eius socios ita tractavit, ut brevi omnes, & maxime Ioannes Tornabonus eius avunculus maximas sint divitias consequuti. Gemmas quippe, & margaritas, quibus comparandis Paulus Pontifex unice studuerat, plerasque illis aut nullo, aut parvo admodum pretio concessit. Consensit etiam, ut Volaterrae urbs natura loci, & moenibus munitissima Florentinorum adderetur imperio, id quod paulo post per Federicum Urbinatem, de quo superius diximus, effectum est. Sic & publice, & privatim manifestis summae benivolentiae signis hominem prosequutus quam honoratissimum in patriam dimisit, qui tamen ad suos reversus non diu in Pontificis amicitia permansit. Qua in re tanti Viri constantiam, prudentiamque non pauci desiderabant. Sed fatis credo urgentibus evenisse omnia, ut eius in
re-

rebus adversis virtus in dies magis elucesceret. Initium dissensionis fuit Forum Cornelii. Quum enim Laurentius cum Galeacio convenisset, ut haec urbs in Florentinorum ditionem persoluta pecunia perveniret, Xystus disturbata re Hieronymo Comiti dandam procuravit pro eadem pecuniae summa, pro qua fideiussorem se exhibuit contra Laurentii voluntatem Franciscus Paccius, qui Romae eo tempore negociabatur, id quod utriusque animos invicem alienavit, quum Laurentii opera satis provisum esset, ne alius sponsonem subiret, ut urbem illam Florentini haberent, vel saltem Galeacii animus detegeretur. Xystus contra conquerebatur, Nicolaum Vitellium Laurentii opera contra Pontificis arma ita defensum fuisse, ut ex Tipherno urbe ditioni Ecclesiasticae subiecta eum expellere nequiverit, nisi persoluta prius auri summa non parva cum maximo Pontificis, & Ecclesiae damno, ac dedecore. Hinc primae irarum causae, quibus adeo animi exarserunt, ut & Romae plurima de Laurentio vulgo dicerentur tanto Viro indigna, & Florentiae Pontificis minister non admodum honeste haberetur. Quibus rebus indignatus Pontifex primum Florentiae in-

testinas seditiones suscitare tentavit. Deinde icto foedere cum Ferdinando Rege validissimum exercitum comparare curavit, quibus rebus ad votum facile succedentibus ulcisci Laurentii iniurias statuit. Erat ea tempestate Florentiae Pacciorum Familia & divitiis, & affinitatibus potens, quae Medicis admodum infensa novas res appetebat. Rex autem a Galeacio, & Florentinis posthabitus Pontificis partibus in primis favebat. Sic uterque compositis rebus tacito consilio in Laurentium, & Iulianum Fratres coniurant. Sed quoniam tantum facinus Christiano Pontifice indignum videbatur, Hieronymo Comiti Pontificis, ut dicebatur, Nepoti res omnis commissa est. Hic Franciscum Paccium, qui Romae honorifice admodum, ut diximus, negociabatur, quique facpius pecuniis suis Comitis rebus usui fuerat, & quem Medicis infensum cognoverat, primum super hac re tentare: deinde Franciscum Salviatum Pisenum Praefulem Laurentio vel maxime iratum, quod per eum Archiepiscopatus sui possessio, & proventus impediretur, qui quum ad omnia paratissimi essent, Paccius de communi consensu Florentiam properat, ut rem ipsam aperiat

Ia-

Iacobo patruo ; qui Pacciae Familiae caput erat , quem quum tandem in sententiam suam traxissent , statuunt Laurentium , & Iulianum Fratres e medio tollere . Sed res difficilis admodum videbatur , quod iuvenes raro simul erant , nec nisi in tuto conveniebant . Praeterea amicorum semper , & propinquorum praesidiis ubique munebantur . Ceterum consueverat Laurentius Viros dignitate aliqua praestantes , quicumque Florentiam adventabant , vel domi apud se habere , vel convivio saltem accipere . Raphael Riarius Comitis Nepos Romanae Ecclesiae Cardinalis per haec tempora Florentiam venerat , sive ut coniuratos praesentia sua confirmaret , illisque cum suis satellitibus praesto esset , sive ut sic facilius occultarentur insidiae , quae iuvenibus parabantur . Hunc quum Laurentius in Fesulano suo laudatissimo convivio accepisset , decreverant coniurati ibi inceptum facinus perpetrare . Sed quum Iulianus abesset vel consulto , vel casu (nam per hosce dies non satis recte valebat) consilium caedis , & locum mutavere Templum eligentes Virgini Genitrici dicatum , quod est in media urbe amplissimum . Ferunt Iulianum a Francisco Paccio quasi invi-

tum, quod parum belle se haberet, domo extractum ad Templum accessisse, ubi & Laurentius erat absque ullo timore securus, quod in Templo sub divino praesidio esset. Fuerat coniuratis signum. Quum Sacerdos in altare, quod in medio Templo est, manibus Eucharistiam frangeret, tunc Fratres confoderentur, & partes quisque suas exereretur. Ad Laurentii necem destinatus fuerat Ioannes Baptista Siccus vir strenuus, & Hieronymo Comiti beneficiis compluribus obstrictus. Is, quum paullo ante Laurentium alloquutus esset, vel Viri prudentiam admiratus, vel maiestate deterritus, vel quod in medio Templo tam atrox facinus patraretur, certe sic volente Deo, in cuius manibus omnia sunt iura Regnorum, susceptum munus detrectavit, neque tamen coniurationem aperuit. Quare nec amicis, nec inimicis, nec sibi etiam, ut par erat, consuluit. Sed Baptistae partes suscepit Stephanus Sacerdos homo manu promptus, & audaciae perditae, & cum eo Antonius Volaterranus. Iulianum vero confoderent Franciscus Paccius, & Bernardus Bandinus, statimque ad alterum, Laurentii videlicet necem advolaret. Sed Divina Providentia factum est, ut Paccius,

cius, quum Iulianum pugione confodit,
 ipse quoque vulneratur vel a sociis, vel
 ut magis creditur, a se ipso, ita ut ne-
 que gladium manu tenere, neque iam
 pedibus subsistere posset. At Lauren-
 tium Stephanus a tergo aggressus prope
 vetus Templi Sacrarium iam in collo
 vulnerat. Sed ille non minus corpo-
 re, quam animo promptus quum ce-
 terorum ictus strenue evitasset, incolu-
 mem se cum paucis per medium Chorum
 in novum Sacrarium recepit, obiectis-
 que postibus, quae aeneae sunt, immi-
 nentem cervicibus suis Bandinum evasit.
 Inde paulo post amici, & propinqui
 eum ad proprias aedes perduxerunt. Qui
 in Templo fuerant, clamoribus territi
 huc, atque illuc cursitantes veluti at-
 toniti, quid nam rei fuisset, quaeritabant.
 Fuere, qui crederent Templum ruere.
 Sed ubi fama perpetrati facinoris invul-
 gata est, tumultuatum est per totam
 urbem, & ad arma concursum. Iam
 ante Laurentianas aedes populus ingens
 de illius salute sollicitus convenerat,
 quibus ut animum confirmaret, quum se
 e fenestris vulneratum quidem, sed a-
 lioqui incolumem ostendisset, tanto plau-
 su, tantisque acclamationibus exceptus
 est, ut exprimi non possit. Ferunt Sic-
 cum,

cum, quem supra diximus Laurentii caedem detrectavisse, quum non procul in diversorio esset, audito clamore ad suos conversum dixisse: sunt ne, quas audio, voces inimicorum, quos coniurati atebant, simul ubi res coepta esset, contra Laurentium arma sumturos? Dum hæc circa Laurentii aedes aguntur, nonnulli ex coniuratis summum Magistratum, qui in publico Palatio commoratur, per dolum aggressi comprehenduntur. Illud quidem non satis mirari possum, Laurentium in tanto suo discrimine Cardinalis, de quo supra diximus, curam peculiarem habuisse, ut incolumis servaretur, idque contra plurimorum acclamationes, qui ut viderunt de Francisco Paccio, & Præfule Pisano, ac aliis nonnullis ultimum supplicium sumtum fuisse, de Cardinali quoque supplicium sumendum clamitabant. Quibus Laurentius: non patiar, inquit, quod Florentina civitas, quo semper Apostolicæ Sedis devotissima fuit, nunc tali nota maculetur, & imo trahens de pectore vocem: satis, inquit, superque sævitum est, satis cruoris effusum. Sic unius Laurentii cura, & opera Cardinalis servatus non multo post Romam ad Pontificem rediit. Sed & quamplurimi

rimi alii vel culpae affines, vel coniurato-
rum propinqui eius clementia fuere servati,
in quibus Guilielmus Paccius una cum
uxore Blanca, & filiis, quos apud se in-
tuto tamdiu esse voluit, quoad civitas con-
quiesceret. Sic & alios salvos voluit recla-
mantibus plurimis vel natura, vel metus
saevientibus. Audivi a Philippo fratre, qui
cum cetera nobilitate eo temporis ab eo
nunquam discessit, clamoribus suorum
commotum Laurentium dixisse: magis
me istorum nimis sedula acclamatio, quam
mea ipsius calamitas turbat. Sic
absque ulla odii significatione de unoquoque
cive loquebatur crimen in paucos refe-
rens. Erat Aduardus Salviatus Fran-
cisco Salviato Pisano Archiepiscopo, de
quo paulo superius supplicium sum-
tum diximus, propinqua necessitudi-
ne coniunctus. Hic in tanto suo peri-
culo, ac populi furore se se, (ut pat-
erat) abdiderat. De illo quum Laurenti-
us fratrem, qui illi gener erat, per-
cunctatus esset, & frater respondisset
de interitu illum potius, quam de sa-
lute cogitare, cuius affines tantum fac-
inus perpetraverint; volo, inquit, ho-
minem videre. Quare accersito Antonius
Puccio cum ad nos quam tutissime per-
ducetis. Quod ubi factum est, tanta co-
mitate hominem excepit, ut adstantium

nul-

propulsaretur, quod a Ferdinando, & Xysto immineret: non eo, inquit, ventum est, ut cum periculo totius Italiae rebus nostris consulamus. Utinam Galorum Regibus nullo tempore in mentem veniat vires suas in hac terra experiri. Quotiescumque illud acciderit, actum est (mihi credite) de Italia universa. Compositis domi rebus convertit animum ad vires comparandas, & arma, quibus se, Remque publicam a Romano Pontifice, & Ferdinando Rege tutaretur. Illi enim, quum fraudes, & insidiae ad votum minus successissent, ad vim inferendam conversi iunctis copiis duce Alphonso Ferdinandi filio tanto impetu Florentinorum fines ingressi sunt, ut non solum de imperio, sed de libertate quoque nostra dubitandum videretur. Addebatur viribus tantis ars quaedam, & fraus: siquidem invulgarant, se non contra Florentinos, sed contra Medices arma sumsisse. Si Laurentius unus ex urbe pellatur, recessuros se statim, & in pace omnia relicturos. Quod ut facilius assequerentur, Pontifex Sacris civitatem interdixerat, si forte aliquis in urbe motus ob hanc rem exoriretur. Sed maxima fuit benivolentia, & fides totius populi in Laurentium,

nec

nec minor optimatum prudentia , qui se hisce artibus circumveniri non parentur. Igitur neque agrorum populationibus , neque interdictis ullis moti unanimes ad defensionem libertatis , & patriae conversi sunt. Primo scientes belli nervos esse pecunias , eas quam maxime collegerunt . Deinde accersitis sociorum auxiliis exercitum validissimum paraverunt , quo hostilem impetum reprimere , & eos quoque superare facile potuissent , nisi aliquibus nutrire potius bellum , quam vincere placuisset. Veneti enim , qua semper ambitione fuerunt , Italiae imperium affectantes , & nostras , & hostium vires debilitari cupiebant . Sic bellum in longum trahi . Milites vero , qui a Duce Mediolanensi ad nos in auxilium venerant , ob Principis aetatem primo parum concordēs fuerant : mox a Ludovico Vice-Comite in patriam ante finem belli revocato eius unius arbitrio regebantur , qui quamvis palam Laurentii partes ob commune civitatis commodum sequeretur , occulte tamen illi infensus erat , cuius rei causam , ut notior sit , paulo altius repetam . Interfecto Galeacio a Ioanne Andrea Lampognano , nonnullisque aliis successerat Ioannes Galeacius eius filius adhuc impu-

puer, ad quem Laurentius paternae amicitiae memor Thomam Soderinum misit virum prudentissimum, qui una cum matre, & Sicco, qui Galeacio a secretis fuerat, res pueri, & Mediolanensium administraret. Sic res feliciter gerebantur maxima quaeque Laurentio per Soderinum decernente. Hoc aegre ferens Ludovicus Galeacii frater indignari, quod nepos non patruorum, sed alienigenae arbitrio regeretur. Haec cum reliquis fratribus primum conqueri: deinde illis, & Roberto Sanseverinate adiuvantibus multa in perniciem Ducis moliri, quippe qui imperium illud omne iam animo invaserat. Sfortia frater natu maior natura quietior in Regno Neapolitano Barii Dux erat. Talibus consiliis Laurentius, & Soderinus occurrentes Bonae, quae mater Ducis erat, persuadent, ut quamprimum Ducis patruos, & Robertum Sanseverinatem ex urbe Mediolano expellant. Sic Ludovicus Pisis relegatur, ubi non diu permansit. Nam volens, ut postea dictitabat, rebus suis tutius consulere, & sibi a Laurentio cavere, in Regnum Neapolitanum se contulit, ibique tamdiu moratus est, quoad cum Bonae Ducis mater, ut est varia, & mutabilis

lis semper femina, in patriam revocavit. Praedicente Sicco, quod simul & mulieri administratio, & sibi caput eriperetur; tamen plus valuit natura mulieris, & quorundam nobilium persuasio, qui Sicci potentiam indignabantur. Haec ipsa eo tempore acta sunt, quo Florentinorum res ob militum inertiam, ac dissensiones, & voluntariam Venetorum ignaviam inclinare, & ruinam minari videbantur. Nam ob diuturnum bellum aerarium publicum, atque adeo civitas omnis pecuniis exhausta erat: Proventus, & negociatorum rationes magna ex parte defecerant, subditi oppressi, ager populationibus vastatus, maiestasque omnis Florentinae Reip. veluti senio confecta videbatur. In tantis difficultatibus Laurentius plurima secum volvens, quod in hostibus vires magnae, apud socios fides nulla, peractis prius Sacris, ut semper facere consueverat, statuit extrema tentare, & ut patriam liberaret, se, suamque salutem alieno arbitrio, fortunaeque committere. Quamobrem consilio suo Decemviris, qui bello praefecti erant, participato, denique compositis rebus ex urbe Florentina tacitus discessit Pisas petiturus. Sed ex itinere litteras publice mittit consilium suum aper-

periens, rogans, ut forti, & invicto animo, si quid aliter de se forte acciderit, libertatem, & patriam tutarentur. Experturum se, an bellum sanguine fratris coeptum suo finiatur. Litterae recitatae sunt in Senatu assensu vario, ita tamen, ut nemo a lachrymis temperaret. Movebat omnes tanti viri desiderium, qui pro salute patriae nullis suis laboribus, aut periculis parceret. Tollebant ad Coelum alius animi magnitudinem, alius prudentiam singularem, & in extremis rebus novum consilium. Tandem unanimes decrevere ad Regem, quando ita vult, Legatus proficiscatur cum maxima totius civitatis auctoritate. Quam Pisas venisset, inde parata triremi Neapolim per Mare, ut Pontificis manus evitaret, ad Regem se contulit. Ferunt, quum e navi egrederetur, tantam mortalium multitudinem spectatum venisse, ut ab ipsa mole usque ad arcem novam omnia plena essent. Convenerunt ex omnibus Regni partibus mortales plurimi visuri tanti hominis Virum. Aspiravit igitur primo fortuna labori, quod sospes appulerit, quod ingens mortalium multitudo quasi obviam prodierit. Sed & ipse hilari vultu, & grata modestia se in omnium meores.

insinuavit . Nuntiatur Regi Laurentium Medicem e navi egressum invicto animo, fiducia plenum . Mittit obviam honoris causa Federicum Filium , & Ferdinandum nepotem , nonnullosque alios ex nobilioribus , qui ad se hominem deducant , quibus nullum prae se Laurentius animi timorem ostendit , id quod degeneres faciunt , sed certam spem salutis , atque adeo fortunarum omnium . Ubi ventum est ad colloquium , pluribus verbis , multa rerum , & exemplorum copia , & rationibus efficacissimis Regi persuadet , ut pacem , quam bellum malit , & Italiae patronus nullius perniciem , sed omnium salutem velit . Hoc Regium esse ex hostibus socios , ex inimicis amicos facere . Tanta fuit dicendi vis , ut Rex , & Comes Metalonicensis ambo suorum temporum sapientissimi illius prudentiam , & dicendi copiam admirati dixisse ferantur : *vicit praesentia famam* . Rex tamen diu anceps modo in hanc , modo in illam sententiam animum inclinabat . Hinc Xystus Pontifex Maximus , ceterique , qui Laurentium odio prosequerantur , ad hoc natura Regis asperior , qui nemini unquam pepercerat , & alia multa Laurentii saluti adversabantur . Ex
alte-

altera parte videbat Rex sagacissimus, si hominem talem sibi beneficiis devinceret aetate florentem, & prudentia singulari, hoc ipsum & sibi, & successoribus cum usui, tum ornamento futurum, id quod post paulo accidit. Rem tamen in longum trahens occasionem, Florentinis tumultuandi praebere, quod etiam Vice Comes a principio vel maxime cupiebat subinde seditionum fomites sed clanculum subministrans. Sed mira fuit omnium benivolentia, & fides. Plebs ipsa, & patres absentis desiderio ad unum omnes afficiebantur. Aduardus quoque Salviatus, de quo supra diximus, Summi Magistratus caput, quem Iustitiae Vexilliferum appellant, affirmabat emori malle, quam fidem & Reip., & Laurentio datam non servare. Ipse interim Neapoli quum detineretur, omni virtutis genere omnium sibi animos liberalitate praefertim, & munificentia conciliare. Audivi a viris fide dignis, qui eo tempore cum eo in contubernio fuerunt, incredibilem pecuniarum summam Laurentium erogasse non tantum in conviviiis celebrandis, & eiusmodi munificentiae genere, sed in collocandis puellis quoque, quae ad illum ex Calabria, & Apulia

agminatim concurrebant. Addebant, qui se in die omnibus hilarem, gratumque praebebat, eundem in nocte, quasi duas personas gereret, secum ad miserationem usque lamentari solitum nunc suam ipsius, nunc patriae vicem dolere. Tandem Rex virtutem hominis admiratus, & Florentinorum in eum constantiam, & fidem, suorumque persuasionibus motus, quorum animos sibi Laurentius conciliaverat, praesertim ipsius Comitis Metalonicensis, de quo supra diximus, qui ceteros omnes & consilio, & auctoritate apud Regem anteibat (& iam Vice-Comes salubrius sibi, & rebus Italis consulens Laurentio favebat) decrevit in patriam ad suos eum dimittere omni beneficiorum genere sibi obnoxium, ac tanti viri amicitiam, & fidem malle, quam Xysti Pontificis, & aliorum, quicunque Laurentium, & Florentinos odio prosequerentur. Comparatis igitur triremibus omni humanitatis, & benivolentiae genere hominem prosequutus dimisit. Sic dimissus Liburnum primo, deinde Pisas appulit, quibus in locis exceptus est tanta laetitiae significatione, tantisque eorum, qui multi eum praestolabantur, benivolentiae signis, tantoque plausu, & incolarum acclamatio-

tionibus, ut exultare etiam loca prae gaudio viderentur. Sed quomodo Florentiam ingressus exceptus sit, exprimere impossibile arbitror. Concurrerat omnis aetas, sexus omnis. Plebs patribus mixta gaudebant videre incolumem, reducem laetabantur. Gestientes prae laetitia omnes consalutabant, nobilitas exosculabatur. Manum ille omnibus porrigere, comiter omnes, atque humaniter excipere. Sic a Rege dimissus, sic ad suos reversus convertit animum statim ad Reip. formam in melius componendam. Senatum primo delegit Viros LXX., quorum consiliis Respublica, & bello, & pace administraretur. Deinde ut fides publica servaretur excogitavit, quomodo pecuniae illis, qui mutuaverant, redderentur, civitasque tam diuturno bello vexata, & exinanita reficeretur. Utrumque imprimis difficile. Nam & pecuniae reddi non poterant, nisi exactionibus novis civitas gravaretur, & exactiones semper, tum vero in pace molestae sunt, & odiosae. Huc accedebat, quod rationibus eius praefecti, qui ubique gentium per omnes Orbis partes negociabantur, alienum aes grande conflaverant, quod summam excederet ducentorum millium aureorum.

Sed tantis & rerum, & temporum, difficultatibus circumventus nunquam animo decedit, nulla munia aut privatim, aut publice omisit. Primum diligentia sua nullis impositionum novis oneribus ita vectigalia publica auxit, ut brevi creditoribus omnibus majori ex parte fuerit satisfactum, in quibus uni Laurentio Medici Petri Francisci filio, quem semper post parentis obitum pro filio habuerat, plusquam quinquaginta aureorum millia ipse ex paternis possessionibus restituit. Sic & ceteris Reip. creditoribus ex publico satisfactum est. Adeo potens pecuniis Florentina Resp. est, ut & temporibus belli diu perdurare, & ubi pax advenerit, statim convalescere possit. Fuit tamen necesse eius quoque rationibus, ne fides deficeret, ex aerario publico providere, quod ubi factum audivit, adeo moleste tulit, ita invitus accepit, ut de praefectis earum asperere semper, atque acerbe conqueri solitus sit, qui se in eam necessitudinem compulerint, ut opus fuerit vel a fide decidere, quod illi, & patriae turpe admodum erat, vel pecunias publicas, quod alias nunquam acciderat, in privatas utilitates convertere. Ex eo tempore mercaturam exhorruit, quae

non

non solum sit fortunae ludibrium, sed ex administrantibus quoque tota dependeat. Quare ad agriculturam deinceps conversus est, quod proventus inde certiores sint, & iustiores, nec principe viro indigni. Sic in Pisano agro Agnanum excoluit locum amoenissimum omnem paludem exsiccaturus, si diutius in vivis fuisset. In Volaterrano quoque provinciam satis amplam fertilissimam reddidit. Circa quoque Praetorium Caianum, quod regali magnificentia a fundamentis crexit, praedia habuit proventus maximi, & amoenitatis plurimae, quibus in locis frequens esset venationibus deditus, sed multo magis falconum, & eiusmodi avium volatibus. Post reditum in patriam saepe Italiam servavit. Primum quum Ferrariam urbem ex Venetorum faucibus eripuit, quae illis ansas praebuisset ad Cisalpinam, atque adeo Italiam totam capiendam, de qua re paucis quam verissime potero absolvam. Xystus Pontifex Maximus quum se a Ferdinando delusum, certe posthabitu videret, statim confugit ad Venetos, quorum auxiliis acceptam a Rege iniuriam ulcisceretur, nec dubitavit (tantum irae indulsit) properantibus stimulos addere ad imperium propagandum

dum. Permisit enim, contra Ferrariensem Ducem Ferdinandi generum arma moverent, & castris positis urbem obsiderent Romanae Ecclesiae viribus, ac ditioni subiectam, quod nisi annitente Laurentio Florentinorum auxiliares copiae praesto fuissent, ceterorum mox auxilia procul dubio vana exitissent. Obsidio longa, & atrox fuit. Florentini tamen consilio, & opera Laurentii commoti opem afferre nunquam destiterunt, quorum pecuniis maiori ex parte bellum gerebatur. Dum haec apud Ferrariam geruntur, interim Laurentius per homines, quicumque huic rei opportuni videbantur, Xystum sibi reconciliare tentabat: suadere, ne Italiae servitutem vellet: ne potentiam Venetorum Ecclesiae non minus, quam ceteris formidabilem augeret. Et forte eodem tempore Alphonsus Regis filius. Ecclesiae fines cum ingentibus equitum, pedumque copiis ingressus a Roberto Malatesta, cui Magnifico cognomen fuit, victus, & profligatus fuerat. tanta hominum strage, ut planities, quae Velleтро adiacet, ubi pugnatum est, etiam nunc Campus mortuus appelletur. Quare Pontifex Regis potentiam debilitatam videns, & satis poenarum ab eo accepisse

se ratus facile Laurentii consiliis, & rationibus adhaesit, quem videbat iniuriarum veterum oblitum non desistere a Ferrariae salute, atque adeo totius Italiae procuranda. Quo tempore Xystum dixisse ferunt exoptasse se Laurentii sapientius amicitiam cognita Viri prudentia, & fide, sed fati semper adversis. Sed iam visurum, an verum sit, quod aiunt, sapiens dominabitur astris. Consiliis igitur in melius versis cum Rege, Vice-Comite, & Florentinis foedus, ac societatem iniit, statimque de obsidione solvenda, deque Venetorum potentia minuenda cogitare coeperunt. Concilio, quam Dietam vocant, locus indictus urbs Cremona. Eo convenerunt Alphonsus Dux Calabriae Ferdinandi Regis filius, Ludovicus Vice-Comes, Laurentius Medices, Hercules Estensis Dux Ferrariae, & Ludovicus Gonzaga Mantuae Princeps, et Pontificis nomine Cardinalis Mantuanus, aliique nonnulli minoris auctoritatis, et nominis. Sed re diu, multumque deliberata demum Laurentii consiliis plerique omnes acquiescere, cuius opera facta viderent ad Italiae salutem, quae supra commemoravimus. Sperabant tanti Viri auctoritatem secuti, cerera etiam, de quibus

bus consultabant, omnia successura, id quod procul dubio evenisset, si Vice-Comes permanisset in fide. Is enim vel Venetorum auro oneratus, ut vulgo creditum est, vel Alphonfi Ducis tam in proximo potentiam veritus, quem sciebat iniquo animo ferre, Ioannem Galeacium generum contumeliosè admodum, & ignominiosè tractari, animum inflectens in peiorem partem coepit Venetorum potius saluti, quam Italiae rebus, & honori suo consulere. Praevidebat Laurentius hominis inconstantiam, ut diceret, vicinus, si Ludovicus, quod loquitur, idem etiam sentiat. Ludovicus igitur, ubi primum ex colloquio discessum est, quasi omnium immemor, quae sibi de communi omnium consensu post longam deliberationem decreta fuissent, confederatis per litteras, Nuntiosque significat, velle se cum Venetis pacem, & ab omnibus belli rationibus abhorrere. Mirati sunt omnes (ut par fuit) hominis sive inconstantiam, sive perfidiam. Tamen Ferdinandus, & Florentini, & Pontificis nomine Hieronymus Comes non recusarunt, ne vel Ludovicus adulterrinus Princeps se penitus Venetorum arbitrio committeret, vel quietem i-

pſi totius Italiae diſturbare viderentur. Sic apud Balneolum pax conſuſa eſt, quam Xyſtus Pontifex tanta animi moleſtia tulit, ut creditum ſit audito tantum nomine pacis obiſſe. Ego ſenio conſeſtum potius arbitror, qui eſſet ſeptuagenarius, nec dubito ſi diutius fuiſſet in vita, qua fuit animi magnitudine, quin admotis machinis aliquibus huiusmodi pacem diſturbareſſet. Sed nos ad Laurentium redeamus. Fuerat, ut ſuperius diximus, diuturnum, ac grave bellum, quod Rex, & Pont. geſſerant in Florentinos, in quo incredibile auri pondus conſumtum eſt. Acceſſerat praeterea Ferrariae oppugnatio, in qua urbe defendenda, ne in Venetorum manus deveniret, Florentini tantundem pecuniarum, aut paulo minus impenderant. Tamen civitas noſtra dignitatis ſuae, memor auctore Laurentio Serzanum oppidum munitiſſimum, & Petram Sanctam ſuo imperio adderet, per haec tempora decreverunt. Duo ſemper inprimis Laurentius ſummopere ſtudit, & diligentiffime cavit. Primum ne in Italia ullius potentia uſque adeo creſceret, ut eſſet ceteris formidolofa. Alterum, ut Florentina Reſp. undique locis munitiſſimis velut moenibus cingeretur, quo
tu-

tutior esset , & securius ageret . Hoc consilio Senenses , Lucenses , Bononienses , Faventinos , Perusinos , Tiphernates quovis modo sibi conciliaverat eorum oppida nostrae urbis propugnacula appellans . Hoc idem ut in Lunensi quoque agro , & in Liguria assequeretur , cunctis operam dedit , ut Serzanum oppidum , & Petra Sancta Florentino subiicerentur Imperio . Ad hoc bellum gerendum cives , qui huiuscemodi tempestatibus pecunias solent abscondere , certatim eas vel solvebant , vel mutuo dabant tanta liberalitate , ut unus supra quinquaginta aureorum millia contulerit , ut de Laurentio taceam , qui per haec tempora Montis administrationi praefectus tantam undique vim pecuniarum collegit , ut non solum abunde provisum sit bello , sed etiam civium necessitatibus , atque adeo puellarum dotibus , quo popularius nihil in civitate nostra accidere potest . Sic Mons , qui exiguus fuerat , ut quidam dixit , eo rectore crevit in astra . Difficilis expugnatio videbatur . Ad hoc Antonius Puccius bello praefectus quum se egregie summa cum laude gessisset , vel veris intemperie , vel nimio labore gravatus in medio rerum conamine natu-
rae

rae concesserat, multique alii ex pri-
 matibus viri clarissimi, ut iam coepro-
 rum per multos poeniteret. At Lauren-
 tius nullis aut laboribus, aut periculis
 perterritus in castra ipse profectus est
 plenus bonae spei, non quod ad bellum
 venisset, sed ad victoriam certam, quam
 secum attulisse omnibus videbatur, tan-
 tumque potuit Viri praesentia, & au-
 ctoritas, ut non multo post eius adven-
 tum Serzanum, & Petra Sancta, mul-
 taque alia oppida munitissima in Flo-
 rentinorum venerint potestatem. Ferunt
 Renuccium Comitem admodum iuvenem,
 ut Laurentii gratiam iniret, quum Pe-
 tra Sancta oppugnaretur, Saltum, quem
 dicunt Cerviae, urbi imminentem tan-
 tae altitudinis superasse, ut vix credibile
 factu videretur, quo nomine tunc do-
 nis donatus est plurimis: deinde semper
 apud Laurentium in honore maximo
 fuit. Solebat enim Laurentius omnes,
 cuiuscumque egregiam indolem, aut virtu-
 tem, bonarumve artium perspectam habe-
 ret, in suorum gregem recipere, libera-
 lissime amplecti, fovere, & in omni-
 bus ubique semper adesse. Habebatur
 sermo de Antonio Lupo Organico suae
 aetatis praestantissimo, in quo quum
 nonnulli in eius vitam, ac mores inve-
 he-

herentur, Laurentius ad eos conversus: si sciretis, inquit, quanti sit in re aliqua excellere, parcius, ac modestius de illo loqueremini. Musicis omnibus semper plurimum detulit Musicus ipse peritissimus, adeo ut nulli secundus putaretur. Architecturam amavit, sed illam praecipue, quae antiquitatis aliquid redoleret. Quod facile appareat in Praetorio Caiano priscam illam veterum magnificentiam repraesentante, quod Politianus elegantissimo carmine celebravit. Pisis Gymnasium instituit Scientiarum omnium, quo ut doctores conduceret undecunque in qualibet facultate praestantissimos, quoad vixit, nullis unquam sumptibus pepercit. Quare brevi factum est, ut cetera omnia, quaecumque in Italia celebrentur, aut aequaverit, aut superaverit. Eius incrementis Laurentius plurimum laetari, & nequid adversi pateretur, in primis prospicere. Bartholomaeum Sozinum, salario maximo conduxerat, ut ius civile doceret, in qua facultate erat nemini secundus. Is mox invidia, ut creditur, motus (erat enim Senensis) contra datam fidem abire tentavit. Sed ex fuga retractus diu in carcere fuit, nec inde liberatus, nisi datis vadibus, ut
es.

esset exemplum ceteris servandae fidei :
 Hic quum quereretur , quod ipse tanti
 Vir nominis adeo turpiter tractaretur :
 at multo , inquit Laurentius , turpius est
 fidem fregisse , quam eo nomine poenas
 subire . Florentiae quoque operam dedit ,
 ut viri doctissimi essent , qui iuventu-
 tem excolerent bonis artibus , in qui-
 bus fuere Marsilius Platonius , Deme-
 trius Chalcondyles , Christophorus Lan-
 dinus viri in sua quisque facultate prae-
 stantissimi . Aluit domi apud se Ange-
 lum Politianum virum litteratissimum ,
 cui filium quoque erudiendum commi-
 sit . Quid Picus ille Mirandula naturae ,
 atque Orbis miraculum ? Nonne Lau-
 rentii humanitatem sequutus Florentiam
 elegit studiorum suorum sedem quietis-
 simam , in qua urbe non solum vivere ,
 sed moriens quoque sepelli voluit . Ma-
 rianum Genazanensem virum moribus ,
 doctrinaque , & dicendi facultate egre-
 gium ut Florentiae detineret , coeno-
 bium illi , & Fratribus eius amplum ,
 ac magnificum prope urbem faciundum
 curavit , ut sermonibus eius populum ad
 Religionem , & Dei cultum instrueret ,
 incenderet , inflammaret , quo frequen-
 ter cum Pico suo , & nonnullis aliis ve-
 niens veluti in Christianae Fidei Acade-
 miam

miam de Sacris Theologiae Myſteriis dif-
ferebat. Ego Marianum ipſum ſae-
pius dicentem audivi, vidiffe ſe neminem
ex illis, qui in ſumma potentia con-
ſtituti ſunt, tantae pietatis, & religio-
nis. De Deo ſemper, deque omnibus ad
eius cultum ſpectantibus venerabunde
loqui ſolitus: de vita noſtra Platonico-
rum, & Chriſtianorum dogma ſecutum,
quod vera vita in ſpe ſit: quam in Ter-
ris vivimus, eam umbrae imaginem
eſſe: delectari conſueviſſe diſputationibus
ad alteram vitam pertinentibus, & ma-
xime de animae immortalitate. Si quis
contra ſentiret, cum affirmabat mor-
tuum in hac vita eſſe, neque mirum,
ſi de altera dubitaret. Hoc illud fuit
tempus, quo omnium maxime Floren-
tia dicitur floruiſſe imperio aucta, &
nominis fama, quam per totum Terra-
rum Orbem Laurentii ſapientia, & au-
ſtoritas dilataverat. Domi vero popu-
lus omnis, patres, & plebs ipſa ſub e-
iuſdem alarum umbra ſecuri quieſcere.
Exhibebantur ſpectacula plurima, ludi
frequentes, quibus Laurentius ſemper in-
tererat tam comis, & humanus, ut
popularius nihil excogitari poſſit. Illud
mirum, quod tamen verum. Cuicumque
ille favebat, eidem ſtatim fortuna aſpi-

rare videbatur. Memini in equestri certamine virum Laurentii auspiciis pugnantem vulneribus confectum velle prius emori, quam sine victoria discedere, cui postea inter causarios relato & vacatio data est, & stipendia, dum vixit, persoluta. Delectabatur maxime equorum cursu. Quare equos plurimos habuit in delitiis, in quibus ille fuit, quem de colore morellum appellabant tantæ pernicitatis, ut ex omnibus certaminibus victoriam semper reportaverit. De hoc equo ipse a Politiano audiui, quod mirum legentibus videatur, non tamen novum, cum, quoties vel ægrotaret, vel defessus esset, nisi a Laurentio oblatum cibum omnem fastidire solitum, & quotiescumque ille accederet, motu corporis, & hinnitu quasvis humi prostratum animi læticiam fuisse testatum, ut non iam mirum sit tantopere hominibus gratum, quem etiam feræ dilexerint. Carissimus fuit Laurentius Ludovico Francorum Regi, pro cuius salute, & dignitate adversus Xystum, & Ferdinandum olim tuenda non solum arma, sed Regni totius vires, atque adeo Coronam Regiam per Ducem Aragonensem sibi acceptissimum pollicitus est. Sultanus in Oriente Princeps ma-

ximus eius amicitiam petiit muneribus missis, in quibus animalia nostris incognita. Matthias ille Regum Christianorum decus, & splendor Laurentium semper plurimi fecit, saepiusque in rebus gravissimis consuluit, eiusque opera assidue usus est per fratrem meum, qui utrique erat familiarissimus. Innocentius Pontifex Maximus, qui Xysto successit, res Ecclesiae, quoad vixit, de consilio Laurentii gubernavit, & rexit, eiusque filiam Francisco Nepoti in uxorem dari procuravit in amoris, & fidei vinculum. Quod ut successerit, exponere ab re alienum non arbitror. Ferunt Xystum vel natura inquietum, vel quod gloriae appetentior esset, habuisse in animo post pacem apud Balneolum praeter animi sui voluptatem confectam, de qua superius diximus, Ferdinandi potentiam, cui ex animo nunquam reconciliatus fuerat, penitus subvertere, quod ut facilius consequeretur, in eius Regno intestinas seditiones absque multo labore excitavit. Principes enim Regni Neapolitani natura instabiles semper fuere, praesentisque Regis iugum detestantes novum spectando exoptant. Primores igitur auctore Xysto in Regem coniurare, iamque apparebat aperta defectio, quum

quum Xystus e vita abiens naturae concessit. Successit in Pontificatu Innocentius, ad quem statim, qui coniuraverant, rem omnem deferunt. Regnum, quod ad Ecclesiam iure pertineat, rediturum affirmarunt cum eius maxima gloria: coeptis modo opem, & auctoritatem praestet, Pontifex primum eos confirmare: deinde comparato magno exercitu Robertum Sanseverinatem copiis suis praefecit, qui coniuratis vel maxime afficiebatur. Ex eadem quippe Familia erant Salernitanus Princeps, & Benegnanus coniurationis principes, & in Regno potentiae multae. Quod si Robertus eorum copiis, quae iam in armis erant, suas coniunxisset, actum esset de Ferdinando Rege, qui etiam Urbina factio ad Pontificis nutum adversabatur. Videns igitur Laurentius res Italiae denuo perturbari, quas omni tempore, & in bello Ferrariensi aequatis lancibus tenere annixus fuerat, statuit Ferdinandi rebus consulere, huicque conatui studium omne suum, auctoritatem, & gratiam adhibere. Ex Philippicis igitur balneis in urbem reversus patribus statim convocatis consilium suum aperit iuvandi Regis. Quod ubi acceperunt, maior pars a principio rem totam damnavit, quod in pace optatissima bellum asperissimum cogitaret

contra Romanum Pontificem, cuius & arma, & censuras admodum timenda esse suo ipse periculo didicisset. Quid si Veneti in omnem occasionem erecti socias opes coniunxerint? Quibus subsidiis Regi subvenietur intestinis discordiis laboranti, & externis hostium copiis circumvento? Caveret, ne bellum, quod Ferdinandi cervicibus imminet, in suam, & patriae ruinam convertatur. Haec palam fremere obsecrantes Laurentium, ut sibi, & patriae parceret. At contra Laurentius animo demissiores excitare, bellicae necessitatem gravissimis rationibus ostendere tanta eloquentia, ut facile ad unum omnes in sententiam illius irent. Hanc orationem ex ore dicentis exceptam memini legere me, quae nihil gravius, nihil copiosius, nihil ornatius. Nilominus res difficilis admodum apparerebat, & quae cuiuscumque potentissimi Regis vires excederet. Nam non solum fortissimus quisque in Regno contra Regem arma ceperat, sed Antonellus, & Ioannes Coppola paulo occultius coniuratis favebant, quorum alter a secretis summae totius Regni administrationi, alter pecuniis, ac rebus bellicis praepositus erat. Alphonsus autem Regis filius, qui Columnensibus adiu-

vantibus Romam versus cum exercitu
 venerat, ne Pontificis copiae coniuratis
 iungerentur, ita a Severitate debilita-
 tus, ac fractus fuerat, ut cum tribus,
 quatuorve ad summum ad Politianum op-
 pidum Florentinae ditionis confugerit. In
 tantis rerum difficultatibus Laurentius
 pro Italiae primum salute motus, dein-
 de etiam Regis paulo ante felicissimi
 miserranda fortuna statim ad illum pe-
 cunias bello necessarias misit. Deinde
 curavit, ut civitatis nomine eo quam-
 primum mitterentur bellicis rebus Prae-
 fecti, qui rebus spem adderent, & in
 extremis laborantem Alphonsum Regem
 confirmarent promittentes auxiliares co-
 pias, & affirmantes Laurentium rebus
 eius afflictis remedia excogitare. Quin
 etiam ut Ferdinandus respiraret aliquan-
 tulum, qui se se arce nova continebat,
 animique vires resumeret, litteras Alphon-
 si manuscriptas, quibus ille se incolumem,
 & Laurentium tantae ruinae remedia
 praebiturum significabat, ad eum novo
 modo perferendas curavit. Clausae enim
 laminis ex stamno tenuissimis, involu-
 taeque pane primum crudo, deinde prout
 moris est, decocto datae sunt homini
 victum ostiatim simulate quaerenti,
 qui panem, de quo diximus, cum frustis

aliis panis commiscuerat. Ita per tantum Terrarum spatium, per loca inimicorum oculis custodita incolumes Ferdinando redditae fuere. Ipse ex eo audiui; qui litteras tulit, saepius se ab inimicis comprehensum, & membratim excussum ab eisdem mendicitatis, quam prae se ferebat; miseratis data demum eleemosyna fuisse dimissum. Dum haec ita geruntur; interim Laurentius Ursinis; qui ipsi affinitate coniuncti erant, & de quibus optime fuerat meritum, persuadet, ut a Pontifice deficiant, & Ferdinandi partes sequantur, cuius ruina, nisi ipsi iam caverint, fore dicebat, ut & ipsi obruerentur. Pontificis potentiam addito Regno Neapolitano formidolosam admodum fore, & intolerandam. His, atque aliis id genus, sed praesertim auctoritate, qua plurimum pollebat, eos in suam sententiam traxit adiuvante in primis Virginio; qui Ursinae Familiae, & factionis princeps erat; Laurentioque ob Claricem uxorem praecipuo affinitatis vinculo adstrictus. His comparatis veluti bellicae artis peritissimus stratagemate tali usus est ad Pontificem decipiendum. Eius quippe familiarum praemiis multis, ac promissis oneravit, ut illi litteras redderet qua-

fi

si interceptas, quibus continebatur non
 levis suspicio, Robertum Severinatem
 gemina, ut dicitur, sella sedere, nec
 tam victoriam cupere, quam bellum tra-
 here in longum. Et forte iisdem tem-
 poribus Pontifex, quo magis Robertus
 ad bellum gerendum incenderetur, Fe-
 dericum eius filium facturum se Cardi-
 nalem promiserat. Hoc Robertus con-
 sequi cupiens, antequam Regni fines
 ingrederetur, diem de die trahere, id
 quod addidit non parum momenti ad
 credendum litteris. Igitur Innocentius
 natura quieti potius, quam bello, aut
 negociis ullis deditus, & qui novus in
 Pontificatu esset, quum iam de Rober-
 ti fide dubitaret, & Vrsinos videret ex
 amicis hostes factos una cum Columnen-
 sibus cervicibus suis imminere, de belli
 quoque summa non parum dubitare in-
 cepit. Instabat quoque Laurentius, nec
 cessabat per opportunissimum quemque
 ei persuadere, ut pacem, quam bellum
 mallet. Hoc decere Christi Vicarium,
 Sacris, & animarum saluti invigilare:
 non bellis prope civilibus Christianorum
 sanguinem effundere. Hinc illi deposi-
 tis armis quietem, & gloriam affutu-
 ram. Quibus rebus, nec non periculo
 suo motus, quippe Columnensibus, &

Vrsinis adversantibus Pontifex Romae tuto esse non potest, vertit animum ad consilium pacis. Sic unius Laurentii opera inter Pontificem, & Ferdinandum bellum compositum est, & pax Italiae reddita. Nec multo post in Piceno quoque excitatum bellum prudentia, & auctoritate sua extinxit. Auximates a Pontifice defecerant Boccolino auctore, latiusque malum hoc serpere videbatur, & quum Ecclesiae armis arctius obsiderentur, nullam deditiois mentionem facere, sed minari extrema se omnia tentaturos, & si aliter non possent, Turcorum armis salutem suorum, & patriae adversus Clericorum avaritiam, & crudelitatem defensuros. Est autem Auximum oppidum natura, & opere munitissimum Picenae olim regionis caput, nec dubium erat, Boccolinum rebus iam desperatis ausurum omnia. Ad eum Laurentius misit Gentilem Vrbinatem Praefulem Arretinum, quem ille ubi primum vidit: te audiam, inquit, non ut Episcopum, sed ut a Magno Laurentio missum, Nullius suasionibus haecenus credidi, sed unius Laurentii fides, & auctoritas apud me quantum possit, brevi apparebit. Sic acceptis conditionibus, quae per Laurentium deferebantur, Auximum

Ec-

Ecclesiae redditur. Boccolinus incolumis Florentiam ad Laurentium venit, apud quem diu moratus est, ex quo tempore Innocentius Laurentii arbitrio se penitus commisit, & per Ioannem Lanfredinum sacerum meum, quoad vixit, Romae a Laurentio gravissima quaeque regebantur. Per ea tempora in Flaminia tumultus plurimi simul exorti. Hieronymus Comes a suis occiditur. Faventinus Princeps ab uxore per insidias trucidatur. Ioannes Bentivolus a filia post necem viri accersitus capitur a Faventinis, & in carcerem Mutilanae detruditur. Iam bellum expectabatur ab illis, quibus auctoribus haec fuerant perpetrata. Sed statim omnia consilio Laurentii, & auxilio Ferdinandi Regis sedata sunt. Bentivolus e carcere liberatus, & a Laurentio honeste habitus in patriam rediit. Tutelam pueri, quem in occisi parentis locum Faventinus populus sibi Principem fecerat, Laurentius suscepit. Sic Flaminiae ex tantis perturbationibus tranquillitas rediit: unus Laurentii opera, cuius integritatem, & fidem, quibus virutibus omnes sui temporis longe anteibat, Innocentius in dies magis perspicuens, & quem admodum nullo in quempiam odio, sed

communis salutis, & quietis causa omnia semper egisset, non solum affinitate hominem sibi coniunxit, sed se, suaque omnia illius fidei, & prudentiae commisit, omnia quaecumque grata eius animo fore arbitraretur, hilare vultu, atque libenti animo concedens. Sic, ut cetera taceam, Ioannem filium quatuordecim annos natum Cardinalem designavit, ad quam dignitatem eius aetatis privatus antea ascenderat nemo. Ferdinandus licet Laurentii in se meritis pro eorum magnitudine parem gratiam nunquam retulerit; tamen eum semper maximo in pretio habuit, deque eo apud omnes in omnem occasionem honorifice admodum loquebatur affirmans eius unius prudentia, & auctoritate Regnum sibi fuisse conservatum. Quin etiam Ioanni filio, antequam ad Cardinalatus dignitatem assumeretur, conferri curavit Monasterium in Monte Casilino positum, ubi Divi Benedicti Corpus requiescit, quod eius Congregationis est caput. Iulium quoque ex Fratre nepotem, quem semper Laurentius habuit in delitiis, motu proprio Priorem Capuae fecit, quae dignitas maxima est, & proventus insignis. Sed Ludovicus quoque Vice-Comes, credo, .

Regem aemulatus eidem Ioanni Laurentii filio non multo post monasterium contulit Morimundi sic, ut arbitror, appellatum, quod Monachi ad id olim accedentes mori Mundo viderentur. In hoc Monasterio Divus ille Bernardus cum sociis vitam admodum austeram, & asperam egit. Vtrumque Coenobium statuit Laurentius (nam Ioannes adhuc puer erat) ad pristinos mores, & veterem vivendi regulam reducere, a qua vel maxime deciderant somno, & voluptatibus dediti. Igitur Divi Benedicti Monasterio praeposuit Ioannem Titium Sacerdotem moribus probatissimum: Morimundo autem Franciscum Turriensem virum integerrimum. Monachos vero adlegit ex Florentinis Coenobiis probatissimum quemque. Vtrumque etiam locum vasis, & vestibis sacris ad divinum cultum exornavit. Sic qua fuit a primis annis in Deum pietate, in ea ad ultimum vitae permansit. In pauperes semper multum erogare: Sacerdotes omnes in honore habere: quos Deo devotos credebatur, venerabundus colere: Tempia, & loca Sacra celebrare: rebus divinis semper adesse. Quare Deus Optimus Maximus in Templis suis illum semel, at-

que iterum periclitantem oculo miserationis suae respiciens semper ab inimicorum insidiis tutatus est. Diximus de Pacciana coniuratione, quae in medio Templo Laurentium confodere frustra conata est. Baptista quoque Frescobaldus homo audacissimus, alique nonnulli in Templo Carmelitarum Florentiae eum interficere decreverant. Sed Deo volente res detecta est. Illi laqueo suspensi non perpetrati, sed cogitati facinoris meritas poenas dederunt. Hieronymus quoque Comes belli tempore eius vitae saepius per sicarios insidiatus est, quas insidias omnes evasit auxilio coelitus misso. Illud inprimis mirandum, quod quicumque ei mortem machinatus est, morte periit violenta. Baldinottus Pistoriensis loco non humili natus insidiis ad Villam Caianam interficiendi hominis gratia positus, una cum filio deprehensus est. Mox per urbem tractus, & turpissima morte necatus. Bernardus Bandinus natura sagacissimus, corporis viribus, & animo promptus, qui in Pacciana coniuratione non ultimas partes habuit, quippe qui & Iulianum Medicem, & Franciscum Norium occiderit, nec contentus suas partes peregisse, ad Laurentium occidendum prope-

peraverit, rebus desperatis ex insequen-
tium manibus elapsus in Orientem se
contulerat existimans se tutum fore tam
procul a patria sub tanto Rege. Sed
maximus ille Turcorum Imperator nul-
la suae dignitatis ratione habita Ban-
dicum ad supplicium repetentibus con-
cessit. Sic ex Orientis partibus extractus
per urbes tot Europae nusquam salutem
invenit. Tandem Florentiam, biennio
postquam inde in Asiam aufugerat, per-
tractus, Iuliani manibus parentavit la-
queo suspensus. Sic Bandinus, sic com-
plures alii poenas dederunt daturi ipsi
exemplum ceteris insidiatoribus, ne se
usquam locorum, aut gentium tutos ar-
bitrentur. Illud quoque mirandum arbi-
tror, quod quacumque Laurentius per
urbem incederet, id quod quotidie fa-
ciebat, concursus semper fiebat homi-
num, ut eum spectarent, properantium.
Hoc faciebat ingens viri maiestas, & a-
pud omnes benivolentia. Nam compo-
sitis per eum rebus externis cum sum-
ma Reipublicae dignitate domesticae
semper adeo quietissimae fuerunt, ut ni-
hil praeterea desideraretur. Virtus in-
pretio erat: populus in libertate: nobi-
litas in honore: summa rerum omnium
copia. Praeterea ut plebs facilius nutri-
ri,

ri, & sustentari posset, summo studio providebat, quaecumque ad mercaturam spectare viderentur, quam licet se indignam iudicaret, & ut superius diximus, exhorruisset tanquam gubernatori Reip. incommodam; firmissimum tamen esse cognoscebat nostrae Reip. fundamentum. Sic artes in dies magis florescere bonis institutis, & legibus. Interrogabat etiam saepius, quid boni, aut mali emergeret, ut se rationes montis haberent, quid in ceteris aut rei, aut spei esset. Nec cuiquam res hae videri debent indignae eo viro, cui Reip. cura commissa sit, quum non solum bona pars populi, sed etiam circumquaque habitantium, & incolarum artibus eiusmodi nutriatur, lanæ præsertim, & serici. Quod si nummulariam adderem, id ut est verum, ita nonnullis fortasse difficile creditu videretur. Curavit etiam, ut urbs aedificiis novis repleretur, atque ornaretur, quo tempore Platonis dictum verum apparuit affirmantis tales cives fore, qualis eorum est Princeps. Multi enim multa regia aedificia de Laurentii consilio extruxere, in quibus Philippi Strocæiae insulares aedes, quae simplicitudine sua, & grata membrorum dispositione, totius-

tiusque aedificii venustate, & magnificentia superant sine ulla controversia non solum privatas domos, sed principales, & Regias. Magno area constitit in urbe media: impendium ad centum aureorum millia accessurum putatur. De modulo Philippus Laurentium consuluit, qui quidem aderat omnibus super hac re operam suam cupientibus, nec civilibus solum, sed etiam externis. Ferdinandus Rex quum Regiam sibi aedificare in animo haberet, a Laurentio futuri aedificii formam petiit, & accepit. Illos vel maxime reprehendere solebat, quicumque in diem temere aedificarent eos dicens caro admodum perpetuam emere poenitentiam. Franciscus Medices in Maiano praetorium a fundamentis erexit, ubi quotidie multa, quum minus animo responderent, immutaverat. Huic affirmanti se multo maiorem, quam a principio putasset vim pecuniarum in aedificando impendisse: quid mirum, inquit Laurentius, quum ceteri de modulo aedificium ducant, tu de aedificio modulum? Viae quoque novae quamplurimae in extremis urbis partibus eodem tempore factae sunt, in quibus una ampla, & commodissima eius expensis, quae Lau-
rea

rea etiam nunc appellatur, constructa fuit. Convivabatur assidue primores civitatis magnifice accipiens, & viros doctrina, aut virtute aliqua insignes, praefertim si quid laetius aut ipsi, aut patriae accidisset, ut saepius in liberorum nuptiis, & quo die primum Ioannes filius Galero rubeo insignis se populo exhibuit. Spectaculis quoque populum oblectabat magnificentissimis, & in quibus multa sub velamine praemonstraret, quae postea evenerunt additis rhythmis elegantissime, & acutissime compositis. Securus enim nullas bellorum minas amplius formidabat. Quis enim eo vivente novi quippiam molitus esset? Quare rebus urbanis, & domesticis suis intentus esse. Vxorem habuerat Claricem Vrsinam, & ex ea filios septem praeter illos, qui in crepundiis obierant, in quibus feminae quatuor, mares tres. Earum unam in matrimonium dedit Ioanni Medici, quae ante nuptias morte praeventa multorum, quae mortem Laurentii secuta sunt, malorum causa fortasse extitit: Minimam natu uxorem duxit Petrus Rodolphus iuvenis nobilissimus. De ceteris superius dictum est. De maribus, quum adolevissent, dicere solitus est unum ingenio, alterum probi-

ta-

tate, tertium gratia praestantem fore. Quare & illum, cuius in primis mores probaverat, Deo dicaverat, quem nunc Sacrosanctae Romanae Ecclesiae Cardinalem habemus. Hos bonarum artium studiis excolendos in primis curavit, affirmans se nihil magis optare, quam filios suos non tam maiorum, quam suis ipsorum virtutibus gratiosos esse. Dum sic res haberent, coepit Laurentius aegrotare. Erat enim curis, vigilisque confectus his ultimis vitae temporibus non satis corpore validus, qui dicet in similem aegritudinem saepius incidisset, recuperata postmodum sanitate, & viridi adhuc aetate esset (annum enim agebat quartum, & quadragesimum) tamen se vim instantis morbi non evasurum a principio statim praedixit. Philippo enim fratri meo, qui civitatis nomine Ioannem filium Romam proficiscentem comitabatur, & Andreas Cambino, qui Cardinali adhaerebat eius rebus, & familiae praefectus, quo die ex Florentia discessuri erant, commendo, inquit, vobis aetatem filii, & civitatis dignitatem. Me praeterea nunquam videbitis. Et quum ambo statim collachrymassent, subdidit: Genius ille, qui nunquam tutelae mei corporis defuit,

iu.

inbet, ut ego posthabitis omnibus de morte solummodo cogitem. Neque multo post se Caregium contulit, ubi per mensem satis quiete se habuit cum familiaribus suis. Habuit secum hoc tempore viros Religiosos doctrina, & pietate insignes. Eos quotidie, si quid animo dubium se offerret, consulebat. Habuit etiam civitatis primores, quibus Remp., & filios assidue commendabat, praecipue Petrum natu maximum, qui a parentis ore nunquam discedebat eius verba omnia quasi oracula coelitus missa mente recondens. Huic Iulianum fratrem commendare, ut illi pro patre esset. Nam Iulium Nepotem Cardinalis auspiciis militaturum non dubitabat. Deinde ingravescente morbo Blancam sororem, quam semper plurimi fecerat, accersivit ex illa quaerens, an tempus advenisset Eucharistiae per manus Sacerdotis accipiendae. Cui statim virago illa, qua prudentia fuit, & animi magnitudine vixisti, inquit, Frater, ad hunc diem admodum generose. Moriendum nunc est non generose solum, sed etiam pie. Scias de tua vita spem nullam reliquam esse. Ille reliquorum ignaviam super hac re modeste tamen accusans ad Deum tota mente, atque

ani-

animo conversus pro animae salute preces, & vim lachrymarum ingentem effudit. Sequenti mane quum ad eum Sacerdos cum Eucharistia accederet, quam primum sensit: non patiar, inquit, ita ad me veniat Dominus meus, & Deus meus: utque erat debilis, & consumpto corpore obviam prodiit usque ad cubiculi fores eam tanta devotione, & veneratione suscipiens, tantisque singultibus, tantaque animi contritione, ut adstantium nemo potuerit lachrymas continere. Post paucos deinde dies tam placide, tam quiete expiravit, ut vere de eo dici possit: obdormivit in Domino. Signa multa, & prodigia eius mortem praecesserunt. Sed quae mihi comperta sunt per homines fide dignos, ea dumtaxat referre in animo est. Complures noctes, quum ille in extremis laboraret, supra Villam Caregiam ignis visus est in longum protendens. Marsilius Ficinus retulit vidisse se cum quibusdam aliis in viridario eiusdem villae umbras magnitudinis inusitatae inter se decertantes, quin & voces audisse admodum horrendas. Florentiae Leones, qui publice in cavea servantur, id quod alias factum nulli meminerant, inter se ita certaverunt, ut ex illis nonnulli fuerint dilaniati. Divae Reparatae Templum de

Coelo tactum, & ex altiori fornicis parte tam vasta marmora corruerunt, ut loco portenti res fuerit. E pilis quoque, quae summam Templi coronam cingunt, ea excussa decidit, quae Medicis aedes spectabat, nec unquam postea reperta est. Pilae enim eius Familiae insigne sunt. Sed de his Politianus, & Marsilius, & plerique alii scripsere. Addit Ficinus Platonico- rum opiniones, cur in Heroum morte eiusmodi prodigia eveniant. Quum corpus Laurentii a Caregio in urbem deferebatur, concurrebant omnes promiscue, viri, mulieres, pueri, senes, nobiles, atque ignobiles, nec sine multis lachrymis venerabundi spectabant funeralibus honoris, ac nocturni temporis gratia domo allatis, cumque omnes appellabant pauperum parentem, miseriorum refugium, omnium defensorem, & publicae quieris auctorem. In funere pompa nulla fuit. Sic enim ipse mandaverat, ut ad avi exemplum sepeliretur. Concurfus tamen populi eo quoque die maximus fuit. Advenerant ex tota Italia multi quasi ad communem omnium calamitatem deplorandam. Misit Romanus Pontifex Oratores suos; misit Rex Ferdinandus, qui certior fa-

Aus.

ctus de Laurentii morte indoluit maxime, & ad circumstantes conversus: satis, inquit, sibi vixit, sed parum Italiae salutis. Vtinam eo sublato ne quis molliatur, quæ vivo tentare ausus non fuisset. Miserunt quoque Bononienses, Lucenses, & ex omni Flaminia quæque civitas, qui pullati omnes una cum universo Populo Florentino lugubrem vestem induto communem interitum deplorarunt.

F I N I S.

[illegible]

CONCLUSIONS

618007

